

Ajantasainen lääkitystieto on turvallisen lääkehoidon perusta

[Fimean toiminta](#) Julkaistu 14.8.2024

Kanta-lääkityslistan käyttöönotto lähestyy, mutta toistaiseksi turvallisen lääkehoitoprosessin varmistava ajantasaisen lääkitystiedon hallinta on vielä muiden käytäntöjen varassa. Näistä yksi tärkeimmistä on asiakkaan ja potilaan mukana kulkeva lääkityslista.



Katkeamattomalla lääkehoitoprosessilla tarkoitetaan sitä, että asiakkaalla tai potilaalla itsellään sekä kaikilla häntä hoitavilla tahoilla on ajantasainen tieto lääkehoidosta.

Ajantasaiseen lääkitystietoon kuuluvat kaikki käytössä olevat lääkärin määräämät lääkkeet, itsehoitolääkkeet, ravintolisät ja luontaistuotteet sekä tieto mahdollisista lääkeaineallergioista. Puutteet ajantasaisessa lääkitystiedossa muodostavat yhden keskeisimmistä lääkitysturvallisuusriskeistä kaikissa toimintaympäristöissä, missä lääkehoitoa toteutetaan.

Haasteet lääkitystä koskevan tiedon siirtymisessä hoitavilta yksiköiltä ja ammattilaisilta toisille ovat globaaleja. On arvioitu, että ongelmat koskisivat jollakin tavalla lähes kaikkia asiakkaita ja potilaita.

Riskit puutteellisesta lääkitystiedosta johtuvalle lääkityspoikkeamalle ja siitä aiheutuvalle haitalle korostuvat etenkin asiakkaan tai potilaan saapuessa sosiaali- tai terveydenhuollon yksikköön. Riskikohtia ovat myös potilaan siirtyminen yksiköiden välillä tai hänen kotiutumisensa, jolloin vastuu lääkehoidon toteuttamisesta siirtyy usein potilaalle itselleen.

Ajantasaisen lääkitystiedon selvittäminen on vielä haasteellista

Tällä hetkellä lääkitystieto on hajallaan eri sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden omissa asiakas- ja potilastietojärjestelmissä, jotka ovat harvoin yhteydessä toisiinsa.

Reseptikeskuksen tiedot eivät myöskään täysin vastaa asiakas- ja potilastietojärjestelmissä näkyviä lääkityslistoja. Reseptikeskuksessa on tiedot tehdyistä resepteistä, mutta ei automaattisesti ajantasaista tietoa siitä, mitä ja millä annoksella potilas lääkkeitä käyttää.

Lääkityskokonaisuuden hahmottaminen edellyttää usean eri tietolähteen hyödyntämistä. Näistä yksi tärkeimmistä on asiakkaan ja potilaan mukana kulkeva lääkityslista. Vain potilaalla on tieto siitä, mitä itsehoitovalmisteita, ravintolisiä tai luontaistuotteita hän käyttää. Olisikin tärkeää pitää ajan tasalla olevaa lääkityslistaa ja mahdollista annosjakelun annostuskorttia mukana asioidessa terveydenhuollossa ja apteekissa.

Lääkityskokonaisuuden hahmottaminen edellyttää usean eri tietolähteen hyödyntämistä.

Jos lääkitystä ei selvitetä saavuttaessa hoitoon, on olemassa suuri riski, ettei lääkehoito jatku hoidon aikana asianmukaisesti. Lisäksi hoitoyksikössä voi jäädä hoitoon hakeutumisen tulosityhyn liittyvä lääkehaitta selviämättä, seurata väärä diagnoosi tai aiheutua hoidon komplikaatioita.

Potilaan kotiutuessa tai siirtyessä jatkohoitopaikkaan on tärkeää varmistaa, että potilas ja seuraava hoitopaikka saavat tiedon jatkettavasta lääkehoidosta sekä lääkehoitoon tehdyistä muutoksista. Tähän liittyy myös lääkehoidon riittävä ja selkeä kirjaaminen sekä Reseptikeskuksen pitäminen ajan tasalla.

Epäselvyyksiä voivat aiheuttaa esimerkiksi ohjeet ja muutokset, jotka jäävät viemättä asiakas- tai potilastietoihin sekä Reseptikeskuksessa oleviin resepteihin. Lisäksi vääriä tulkintoja voivat aiheuttaa voimassa olevat reseptit lääkkeistä, joita ei ole enää tarkoitus käyttää.

Puutteellisista lääkitystiedoista ja lääkitystiedon siirtymisen katkoksista aiheutuvat riskit turvalliselle lääkehoidolle on huomioitu kansallisessa lääkeinformaatiostrategiassa 2021–2026, jonka yhdeksi tavoitteeksi on määritelty pureutuminen tähän aiheeseen.

Tavoitetta edistämään on koottu lääkeinformaatioverkoston toimijoiden muodostama Ajantasainen lääkitystieto -työryhmä. Työryhmä on strategian ensimmäisen toimikauden (2021–2023) tehtävinään viestinyt lääkityslistan ja sen ajantasaisuuden varmistamisen merkityksestä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille ja lääkkeiden käyttäjille sekä osallistunut valtakunnallisen Kanta-lääkityslistan kehittämiseen.

Lääkitystiedon ajantasaistamisen muistilista on uusi työkalu terveydenhuollon ammattilaisille

Aina kun mahdollista, asiakkaalta ja potilaalta tulisi lääkityksen ajantasaistamista tehtäessä varmistaa, mitä lääkkeitä hän on käyttänyt ja millä tavalla. Tällöin ammattilainen voi saada hoidon kannalta tärkeää tietoa siitä, miksi lääkehoidossa ei välttämättä ole saavutettu tavoiteltua vaikutusta tai siitä on aiheutunut haittoja.

[Ajantasaisen lääkitystiedon selvittämistä helpottamaan Lääkeinformaatioverkoston työryhmä laati Lääkitystiedon ajantasaistamisen muistilistan, joka on julkaistu muun muassa Fimean verkkosivuilla.](#)

Muistilista on tarkoitettu ensisijaisesti terveydenhuollon ammattilaisten työkaluksi. Sitä voidaan hyödyntää milloin tahansa, kun lääkitystietoja on tarpeen selvittää. Erityisesti muistilistaa kannattaa hyödyntää lääkityksen ajantasaisuuden varmistamisen riskivaiheissa, kuten potilaan saapuessa terveydenhuollon yksikköön sekä kotiutuessa tai siirtyessä jatkohoitopaikkaan.

Erityisesti muistilistaa kannattaa hyödyntää lääkityksen ajantasaisuuden varmistamisen riskivaiheissa.

Kanta-lääkityslistan käyttöönotto vaatii toiminnallisia muutoksia

Tulevaisuudessa Reseptikeskukseen toteutettavan Kanta-lääkityslistan on tarkoitus mahdollistaa yhtenäinen ja ajantasainen näkymä lääkitystiedosta potilaalle itselleen OmaKannan kautta sekä potilaan lääkehoitoprosessiin osallistuville terveydenhuollon ammattilaisille, apteekkien ammattilaiset mukaan lukien.

Kanta-lääkityslistan valmistelutyö on käynnissä. Sosiaali- ja terveysministeriö tiedotti huhtikuussa, että Kanta-lääkityslistan käyttöönotto mahdollistuu vuoden 2026 alussa, ja sen tulee olla käytössä potilastietojärjestelmissä viimeistään 1.10.2027. Valmistuttuaan Kanta-lääkityslista lisää lääkitysturvallisuutta helpottamalla ajantasaisen lääkitystiedon ylläpitoa ja seuraamista.

Viranomaisedustus Terveyden- ja hyvinvoinninlaitokselta (THL) Ajantasainen lääkitystieto -työryhmässä on mahdollistanut arvokkaan vuoropuhelun Kanta-lääkityslistan valmistelijoiden kanssa. Työryhmä on osallistunut Kanta-lääkityslistan valmisteluun esimerkiksi lainsäädäntövalmisteluun antamallaan lausunnolla.

Kanta-lääkityslistan käyttöönotto on paitsi tekninen muutos, myös suuri toiminnallinen muutos etenkin lääkäreiden työssä. Lääkkeen määräämisen käytäntöä muuttavat muun muassa rakenteisen annostuksen käyttöönotto ja Kanta-lääkityslistan ajantasaisuuden hallinta.

Jotta lääkityslista pysyy jatkossakin ajan tasalla, tulee lainsäädännön mahdollistaa olemassa olevien toimintatapojen, esimerkiksi osastofarmasian, toimiminen osana lääkehoitoprosessia. Eri ammattiryhmille tulee varmistaa työn edellyttämä katseluoikeus lääkitystietoihin.

Lain termistöissä on tarpeen huomioida sekä sairaala-apteekit että avohuollon apteekit. Eri toimijoiden ja ammattilaisten roolit ja työnjako lääkityksen ajantasaistamisessa ja sen kirjaamisessa asiakas- ja potilastietojärjestelmiin tulee myös huomioida. Lisäksi valmistelussa ja käyttöönotossa tulee huomioida asiakkaat ja potilaat.

Työ lääkeinformaatiostrategian toteuttamiseksi jatkuu

Haasteet ajantasaisen lääkitystiedon varmistamisessa edellyttävät ammattilaisille ja lääkkeiden käyttäjille suunnatun viestinnän lisäksi käytännön toimenpiteitä katkeamattoman lääkehoitoprosessin edistämiseksi. Lääkeinformaatioverkoston toimijoiden muodostama Ajantasainen lääkitystieto -työryhmä keskittyy käynnissä olevalla toimintakaudellaan entistä enemmän työkalujen ja toimintamallien jakamiseen sekä implementointiin sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä sekä asiakkaiden ja potilaiden arjessa.

Katkeamattoman lääkehoitoprosessin varmistaminen on tärkeä osa myös sote-integraation sekä kansallisen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategian tavoitteita. Työryhmä pyrkii etsimään yhteistyötapoja, joilla se tukee hyvinvointialueita ja palveluiden tuottajia näiden tavoitteiden saavuttamisessa.

Kanta-lääkityslistan käyttöönottoon ja sen edellyttämään toiminnan muutokseen valmistautuminen säilyy työryhmän yhtenä tärkeänä painopisteenä. Uudeksi tavoitteeksi on noussut myös ajantasaista lääkitystietoa varmistavien muiden digitaalisten työkalujen tunnistaminen ja hyödyntäminen.

Kirjoittajat ovat olleet Lääkeinformaatioverkoston Ajantasainen lääkitystieto -työryhmän jäseniä kaudella 2021–2023.

Tiina Koskenkorva

apteekki- ja sairaalafarmasian erikoisproviisori
asiantuntijaproviisori, Suomen Apteekkariliitto

Suvi Honkaniemi

farmaseutti
tiiminvetäjä, Awanic Oy

Carita Linden-Lahti

FaT, apteekki- ja sairaalafarmasian erikoisproviisori
vastaava proviisori (lääkitysturvallisuus), HUS Apteekki

Kirjoittajat ovat olleet Lääkeinformaatioverkoston Ajantasainen lääkitystieto -työryhmän jäseniä kaudella 2021–2023.

